

10. tétel**Az operációs rendszerek részei és funkciói 2.**

Sorolja fel egy grafikus felhasználói felülettel rendelkező operációs rendszer fő elemeit, kezelését, használatát! Hasonlítsa össze a grafikus felhasználói felületet a karakteres felülettel! Jellemezze a grafikus és a karakteres felhasználói felület fő beviteli eszközeinek műveleteit! Soroljon fel néhány olyan paramétert, melyeket át lehet állítani az operációs rendszerben!

Gyakorlati feladat: Jelölje ki a Dokumentumok mappa első két állományát és másolja át az Asztalra! Válassza ki a név szerinti első, és nevezze át Feladat névre a kiterjesztés megtartásával!

Az operációs rendszereket a felhasználói felület (shell) típusa szerint is csoportosíthatjuk. Lehet például

- szöveges vagy parancssoros: Sok szerverprogram ilyen, illetve az MS-DOS is ilyen volt.
- grafikus: Valamennyi modern operációs rendszer, pl. Windows, Apple iOS, sok Linux-típus.
- Kivételt jelentenek azok a Linuxok, amelyekben egyszerre érhető el a grafikus és a szöveges felület is.

1 PONT

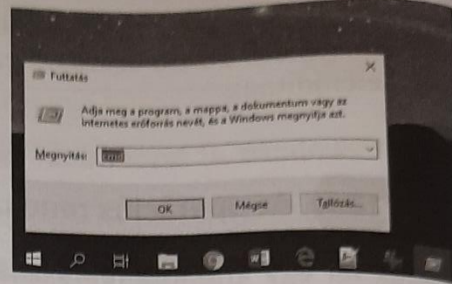
A grafikus felület (GUI = Graphical User Interface) főbb részei (példával):

- asztal = desktop (az általános munkafelület),
- tálca (általában az asztal alján, rajta a programok ikonjaival),
- ikonok (a futtatott, illetve gyorsan indítható alkalmazások kis grafikus jelei),
- start menü (innen indíthatók általában a programok elérés: start gomb),
- ablakok (az aktuálisan futó alkalmazások által képernyőn elfoglalt helyek),
- menük (egyes alkalmazások főbb lehetőségei),
- helyi menük (az asztalon lévő ikonokhoz/elemekhez tartozó gyors elérésű lehetőségek – elérés pl. egér jobb gomb).

Megjegyzés: A felsorolt részeket érdemes bemutatni a gyakorlatban is a számítógépen.

2 PONT

A karakteres felületen minden a parancssorban történik. Windows operációs rendszereknél ezt a következő módszerrel is elérhetjük: Start gomb\Windows Rendszer\Parancssor. Gyors elérése: Start+R gomb, majd a felbukkanó ablakba be kell gépelni a „cmd” parancsot, végül ENTER.

✓ 1 PONT

A **karakteres módban** mindent szöveges parancsokkal kell végrehajtani, pl. egy alkönyvtárba lépést (cd alkönyvtár_neve), vagy másolást (copy honnan\mit hová) is. Egy program futtatása a program nevének és kiterjesztésének beírásával, majd az ENTER megnyomásával történik; nem pedig egyszeres vagy kétszeres egérekattintással. Ez a mód napjainkban nehézkesnek tűnik. A gyakorlatlan felhasználók nehezen látják át az alkalmazási lehetőségeket, illetve félregépelhetik a parancsokat, amivel károkat okozhatnak a gépen lévő állományokban.

✓ 1 PONT

Rendszerösszeomlás után a rendszer egy parancssoros felületet kínál fel a helyreállításához.

A **Windows operációs rendszerek megjelenése előtt csak a parancssoros operációs rendszerek voltak** elérhetők. Előnyük az volt, hogy kis teljesítménnyel is jól működtek, mivel a grafikus héjhoz nem igényeltek nagy számítási kapacitást.

✓ 1 PONT

A **karakteres felület legfőbb beviteli eszköze a billentyűzet**. Fontosabb műveletei: adatokat és parancsokat begépelni, majd az ENTER lenyomásával elküldeni az operációs rendszernek.

✓ 1 PONT

Ezzel szemben a grafikus felület legfőbb beviteli eszköze az egér. Fontosabb műveletei:

- egyszeres vagy kétszeres kattintással a kívánt program/alkalmazás indítása,
- a bal gomb nyomva tartásával egy adott ikon „vonszolása”, áthelyezése,
- a jobb gombos kattintásra felbukkanó helyi menüben felkínált pontok (pl. átnevezés, törlés, kivágás, másolás stb.) végrehajtása.

Bár a legfontosabb beviteli és navigációs eszköz az egér, **megmaradt a billentyűzet is** a hosszabb szövegek bevitelére.

✓ 1 PONT

Az **operációs rendszerben** legfeltűnőbb módon a **megjelenés paramétereit** lehet állítani, pl.:

- asztal háttérképe,

- képernyővédő,
- asztalon használt színek, témák, betűtípusok stb.,
- Start menü mérete és az egyes ikonok helye, mérete,
- a tálca elrejtése, az egyes gombok mérete, tálca helye,
- a rendszerikonok (óra, hangerő, hálózat stb.).

✓ 1 PONT

A felsoroltakon kívül **állítani lehet a Fájlkezelőben** az egyes alkönyvtárak megjelenését, az ikonok nagyságát, az egyes részleteket, valamint az ikonok sorrendjét. Hasznos lehet az Asztalon lévő ikonok meghatározott szempont (pl. tetszés, funkció) szerinti csoportosítása is.

✓ 1 PONT

Megjegyzés: A gyakorlati feladat megoldása további 2 pontot ér.

✓ 2 PONT

KIEGÉSZÍTŐ KÉRDÉSEK:

- A felsoroltakon kívül mit tartalmaz(hat) az alkalmazások jobb egérgombos menüje?
 - > További lehetőségek: a fájl tartalmazó mappa megnyitása, küldés, rögzítés a tálcán, tömörítés, parancsikon létrehozása, tulajdonságok stb.
- Mennyiben rögzített egy Windows operációs rendszer megjelenése?
 - > A grafikus héjban mindig van Start menü, azon belül programok, alkalmazások stb. Az azonos képernyők ellen hozták létre a személyre szabható tulajdonságokat (pl. háttérkép, ikonok cserélhetősége, egyes elemek áthelyezhetősége stb.). Már Windows 10-es környezetben is van lehetőség egyszerre több asztal használatára, ahogy az már a Linux környezetben megszokott.